

Knack

Weekblad 36e jaargang nr. 12 van 22 tot 28 maart 2006 - België - € 3,80 - ISSN. 0772-3210 - www.knack.be - P509557

Stamboomr@ge
ZOEK ZELF
UW VOORROUDERS

'In 2001 werd mijn vader ziek. Ik vond het hoog tijd om hem zo veel mogelijk te vragen over onze familie en over de herkomst van onze naam. Een jaar later had ik al 3500 namen in mijn computer opgeslagen: voorouders van mijn vrouw en mezelf maar ook groepjes die onderling verwant kunnen zijn. Sommige familietakken heb ik al tot in de zestiende eeuw getraceerd.'

HUGO HARTH, BURGERLIJK INGENIEUR.

Ze verzamelen voorouders zoals anderen sigarenbandjes. Elk vrij moment speuren ze in mufte gemeentearchieven of op internet naar obscure voorouders. Meer en meer Vlamingen raken helemaal in de ban van hun familiestamboom.

DOOR ANN PEUTEMAN

Twee oma's, drie opa's, een bomma, een pépé en een 'nonkel Willy'. De tijd dat elk kind hoogstens twee ouders en vier grootouders had, ligt ver achter ons. Ouders scheiden, hertrouwen soms, en zo verdwijnen biologische oma's en opa's weleens voorgoed van het toneel. Ondertussen wonen onder hetzelfde dak vaak twee of drie kinderen met verschillende opa's en oma's. Ze luisteren niet meer naar de verhalen die generaties lang in hun familie zijn doorverteld en niemand stopt ze nog de *communiezantjes* van hun overgrootouders in handen. De familie lijkt in één generatie tijd een ware metamorfose ondergaan te hebben, waarbij biologische afstamming aan belang heeft ingeboet. En toch — of misschien net daardoor — brengen duizenden Vlamingen

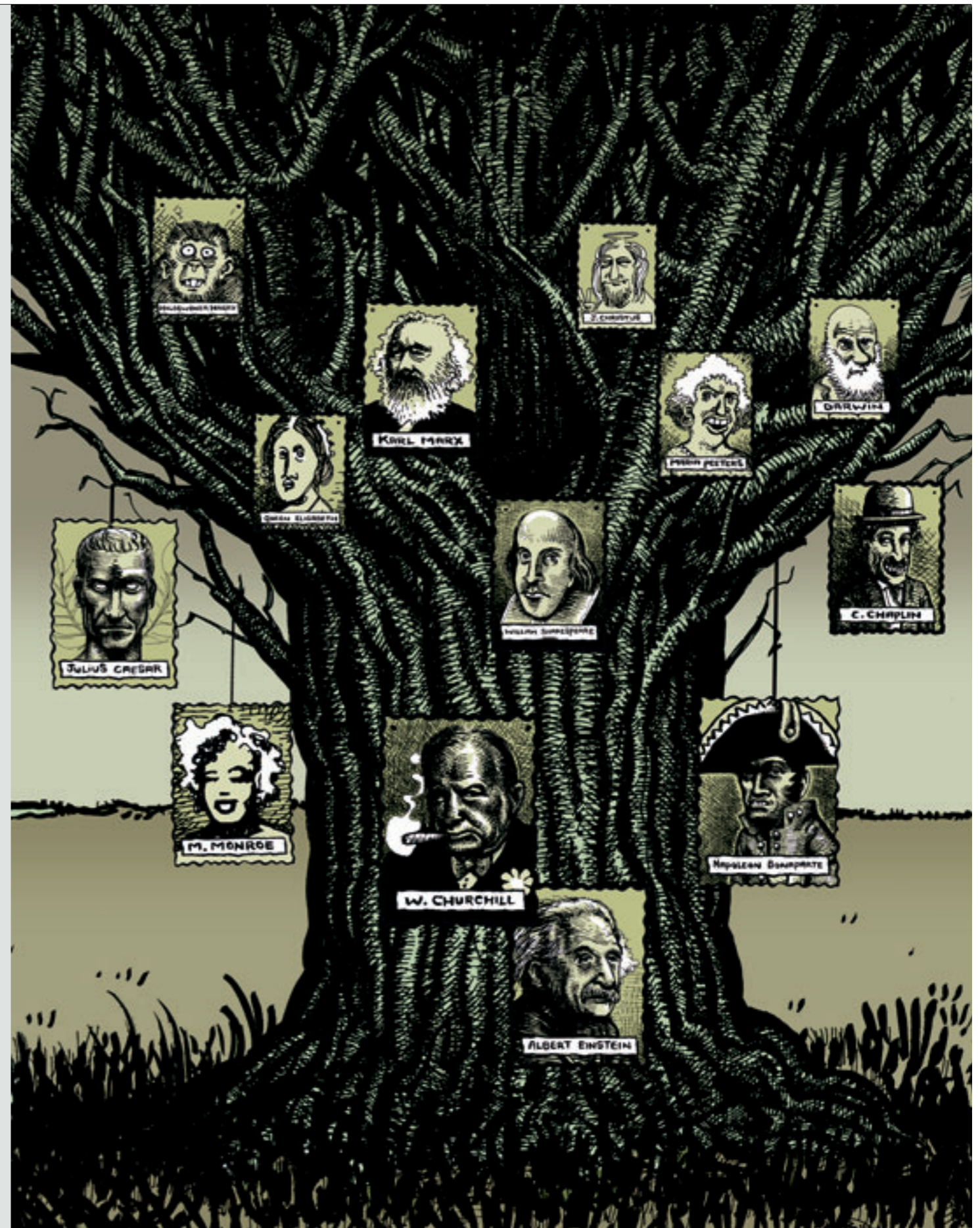
In de naam van de vaders

een groot deel van hun vrije tijd door in stofige archieven, turend naar gehavende documenten of microfilms vol minuscule namen en data.

'Het aantal genealogen neemt duidelijk toe', zegt Edgard Seynaeve, voorzitter van het Samenwerkingsverband Vlaamse Verenigingen voor Familiekunde (SVVF). 'Dat komt doordat verwante onderzoeksgebieden, zoals de heemkunde, meer interesse krijgen voor stamboomonderzoek, en doordat steeds meer mensen toegang hebben tot internet.' Niet alleen in België is er sprake van een genealogie-boom. Het Verenigd Koninkrijk is al maanden in de ban van *Who Do You Think You Are?*, een BBC-programma waarin de stamboom van bekende Britten wordt onderzocht, en in Nederland lukt de vergelijkbare Teleac-reeks *Verre verwanten* opvallend veel kijkers. Aan de discussiefora te zien, volgen ook heel wat Vlamingen die uitzendingen met argusogen.

'De hele erfgoedsector zit in de lift', zegt historica Gita Deneckere, die haar eerstejaarsstudenten aan de Universiteit Gent jarenlang de opdracht gaf om hun eigen familiegeschiedenis te schrijven. 'Wellicht heeft dat te maken met onze behoefte aan houvast, aan ankerpunten. Vandaag identificeren mensen zich niet zo gemakkelijk meer met bijvoorbeeld socialisme, de Kerk of de Vlaamse zaak, en dus gaan ze op zoek naar andere factoren die hun identiteit kunnen bepalen.'

Genealogie is al in opgang sinds de jaren zeventig. Boeken als *The World We Have Lost* van Peter Laslett en *Roots* van Alex Haley zetten honderden Amerikanen en Europeanen tot een onderzoek naar hun eigen wortels aan. 'De titel van Lasletts boek verradt een vorm van nostalgie naar het kerngezin, in een tijd dat er statistisch gezien een duidelijke toename was van het aantal echtscheidingen, dat er sprake was van een ►

MONNIKENWERK
Genealogie betekent jarenlang
onderduiken in archieven.

‘Vaak is het een intrigerende legende, over een oorlogsheld of een goudschat, die mensen ertoe aanzet in hun familiegeschiedenis te gaan graven.’

meestal wel om de familielijn een paar eeuwen terug in de tijd te volgen. Wie niet op vondelingen of natuurlijke kinderen botst, kan zijn Vlaamse voorouders meestal traceren tot ongeveer 1550. Lastiger wordt het als je twintigste-eeuwse verwanten probeert op te sporen, want dan stuit je onverbidde-lijk op de privacywet. ‘Het is vaak gemakkelijker om informatie te vinden over een voorouder uit de negentiende eeuw dan over een familielid dat in de jaren 1950 leefde’, zegt advocaat Matthias Storme, die jarenlang aan zijn stamboom heeft gewerkt. ‘De meeste genealogen zijn dan ook woest op de fundamentalisten van de privacycommissie. Als je aktes uit de afgelopen honderd jaar wilt inzien, moet je eerst toestemming vragen aan de rechtbank van eerste aanleg.’ De meeste rechters doen daar niet moeilijk over, maar het ene gemeentebe-stuur interpreteert de privacyregels al strik-ter dan het andere. Om door de burgerlijke

stand van de negentiende eeuw te struinen, die wordt bijgehouden in de provinciale rijksarchieven, is er geen speciale toestem-ming nodig. Maar omdat de Burgerlijke Stand pas in 1796 in onze gewesten werd ingevoerd, moet een genealoog parochiere-gisters raadplegen om informatie te vinden over zijn voorouders uit de zeventiende en achttiende eeuw. ‘Vaak doen genealogen de moeite niet om ook andere bronnen te zoe-ken’, zegt Storme. ‘Nochtans haal je de inte-ressantste informatie uit processtukken, pachtakten, leenverheffingen, testamenten, inventarissen bij overlijden, enzovoort. Met die gegevens komen je voorouders pas echt weer tot leven.’

De parochieregisters werden in 1570 ingevoerd, en in sommige parochies pas van-af de jaren 1620. Wie verder wil teruggaan, moet de mosterd halen uit notariële akten en andere documenten. Meestal is dat geen probleem als je uit een rijke of adellijke fami-

lie blijkt te stammen, want van hun doen en laten zijn veel documenten bewaard. ‘Rijke families kun je tot ver in de middeleeuwen terugvinden op basis van contracten en testa-menten’, aldus Edgard Seynaeve. ‘In tegen-stelling tot pachtakten, die vaak werden weg-gegooid als de pachter in kwestie verhuisde, werden koopakten wél bewaard en gere-gistreerd. Van écht arme voorouders vind je meestal ook wel sporen terug. Op de reke-ningen van de openbare onderstand werd bijvoorbeeld heel nauwkeurig bijgehouden aan wie hulp werd gegeven. Het is de soci-ale middenmoot die het minst in documen-ten opduikt.’

In de loop der tijden is er ontzettend veel informatie verloren gegaan. Door oorlogen, overstromingen, branden, maar ook door nonchalance. Tot na de Tweede Wereldoor-log werden in België hele archieven vernietigd omdat de parochiepriester plaats wou ruimen in zijn pastorie of omdat de rekken

vol vershoten dozen niet pasten in het nieu-we interieur van het gemeentehuis. Aan de burgerlijke stand werd daarbij nooit geraakt, maar wel aan bijvoorbeeld militieregisters of negentiende-eeuwse kadasters. Tegen-woordig springt de overheid niet meer zo slordig met haar archieven om, maar de bur-gers des te meer. Oma moet naar een serv-iceflat? Haar hele inboedel, inclusief de bananendozen vol oude paperassen, belan-den bij een opkoper of op het containerpark.

Wel worden nieuwe gegevens steeds vaker digitaal opgeslagen. Maar het lijkt vooralsnog niet haalbaar om alle bestanden met terugwerkende kracht te digitaliseren. ‘De twintigste-eeuwse archieven zijn gigan-tisch en in het verleden werden ze vaak nog-al stiefmoederlijk behandeld’, zegt histo-rica Gita Deneckere. ‘Zelfs de openbare archieven van het Rijksarchief zijn niet altijd even goed beheerd. Tegenwoordig is er een zeer goede algemene rijksarchivaris, maar

VERSCHEURD
Een gruwelijke dood werkt
generatielang door.

Allemaal de schuld van bompa!

VOLGENS DE PSYCHOGENEALOGIE LIGT DE KIEM VAN ONZE PSYCHISCHE PROBLEMEN IN DE DADEN VAN ONZE VOOROUDERS.

1895. Eugenie Van Leirberghe stort in als ze de gruwelijk verminkte lijkjes vindt van Jan en Filip, haar twee oudste zonen. De kinderen zijn verscheurd door bloedhonden. Hun broertje Piet, dat amper één jaar oud is, maakt het drama van nabij mee. Als jonge man kiest hij voor het slagersvak, en blijkt daar een bijzondere aanleg voor te hebben. Later wordt zijn eigen zoon, Jan, kleermaker, want hij wil de mensen een mooie tweede huid geven. Twee generaties later werkt diens kleinzoon Filip als plastisch chirurg en maakt kleindochter Susanne kleren uit leer en dierenhuiden. Geen toeval, zeggen psychogenealogen. ‘De psychogenealogie bestudeert hoe onze psyche onbewust wordt beïnvloed door onze voorouders’, zegt René De Declercq, een oud-huisarts die zich al jarenlang in de leer verdiept. ‘Het gaat om psychische inhouden die generaties lang worden doorgegeven. Wellicht gebeurt dat niet via de genen, maar

tijdens de zwangerschap in de baar-moeder. Op een bepaald moment in het verleden is er iets gebeurd waardoor een evenwicht werd verstoord en de latere generaties moeten dat goedmaken.’ De psychogenealogie is een gecontes-teerde en vaak weggelachen theorie, die in België — in tegenstelling tot bijvoorbeeld de VS, waar de leer onder meer aan het Mental Research Institute van Palo Alto wordt onderwezen — nog maar heel weinig aanhangers kent. Sommige psychiaters zijn er wel in geïnteresseerd en een paar psycho-therapeuten bieden hun patiënten zogenaamde transgenerationale therapie aan. ‘Stel dat een patiënte de ene zelfmoordpoging na de andere onderneemt, zonder dat we daar meteen een aanleiding voor vinden’, aldus Declercq. ‘Dan kan het nuttig zijn om in haar stamboom na te gaan of we dezelfde problemen niet kunnen terugvinden bij sommige voorouders.’

zijn voorganger werkte niet bepaald efficiënt. Jaar na jaar stapelden documenten zich op zonder geïnventariseerd te worden. Voor sommige archieven zijn de selectiecriteria dan weer veel te vaag. Neem de enorme stapels papier die uit onze rechtbanken komen. Die kunnen niet allemaal worden bewaard, en de schifting gebeurt in de praktijk vaak lukraak.’

‘Volgens de volkstelling van 1814 woont er op dat moment in Heestert een Amelie Callens, 9 jaar oud, natuurlijk kind, in het gezin van Machaire De Rijck en zijn echtgenote Françoise Verschuere. Heeft iemand meer gegevens waaruit blijkt dat Amelie Callens de moeder kan zijn van Cordula Faveere? De naam Faveere komt echter niet voor in de volkstelling 1814 in wat nu groot Anzegem, groot Avelgem of de deelgemeenten van Zwevegem zijn.’

GEPOST BERICHT OP DE GENEALOGISCHE
YAHOO-GROEP OOST-VLAANDEREN.

Vijftien jaar geleden zetten amateur-genealogen advertenties in genealogische tijdschriften in de hoop dikke brieven vol stambomen van verre familietakken in de bus te krijgen. Vandaag vragen ze er gewoon naar op een van de honderden genealogi-sche discussiegroepen op internet. Onder-tussen staan er ook duizenden databanken uit de hele wereld online, word je op het web om de oren geslagen met genealogische tips en informatiesites en lokt het virtuele voor-portaal van de enorme mormonenbibliotheek dagelijks duizenden genealogen (zie kader). Toch kunnen salongenealogen er voorlopig alleen van dromen om hun hele kwartier-staat vanachter hun computer in elkaar te passen. Al is het maar omdat niet alle gene-alogische internetbronnen even betrouwbaar zijn. ‘Ik begrijp dat het heel aantrek-kelijk is om zomaar een stamboomfragment van een familiesite te plukken als je die in je eigen familiegeschiedenis kan gebruiken’, zegt beroepsgenealoog Jan Caluwaerts. ‘Maar niets garandeert dat die niet vol fou-ten staat. Veel amateurs zijn niet kritisch genoeg. Ze zijn razend enthousiast als ze op internet iets over hun eigen familie vinden en nemen dat klakkeloos en zonder bron-vermelding over.’

Dat neemt niet weg dat de computer een echte zegen kan zijn voor iedereen die met genealogie bezig is. Gedaan met die eindeloze reeks klad- en inktversies die moeten worden overgedaan telkens als er een nieuwe voorouder of verwant opduikt. De meeste hobbyisten beginnen tegenwoordig met een *excell sheet*, maar schaffen al gauw gespecialiseerde software aan. Eerst programma's die ze gratis kunnen downloaden, later een simpel pakket dat in elke computerwinkel te koop is en op den duur uitgebreide, veelal Amerikaanse programma's.

Daarnaast zijn er op internet — al dan niet gratis — ook tientallen sites te vinden

De hele erfgoedsector zit in de lift door onze behoefte aan houvast, aan ankerpunten.

die bijzonder handig zijn bij genealogisch onderzoek: gidsen voor beginnende genealogen, vertaalsleutels voor onder meer het Duitse Sütterlinschrift, een genealogisch woordenboek, heraldische databanken. Wel vereist stamboomonderzoek een minimum aan kennis van Latijn en Middelnederlands, van oud schrift en heraldiek. Daarom organiseren de meeste genealogische verenigingen geregeld cursussen en voordrachten voor hun leden 'Wij begeleiden onze leden

zo goed mogelijk', zegt Edgard Seynaeve van SVVF. 'Maar we maken hun stamboom niet in hun plaats op, hè. We geven hen alleen onze kennis mee. Meestal zien we dat die mensen na een paar jaar ontzettend veel hebben bijgeleerd op het vlak van oude documenten, schrift en geschiedenis.'

Ook op internet te vinden: beroepsgenealogen van over de hele wereld. Nogal wat Vlamingen doen een beroep op zo'n professionele vorser als ze op een familietak

Bekeer eens een voorouder

DE MORMONEN BEHEREN DE GROOTSTE GENEALOGISCHE DATABANK TER WERELD.

Eigenlijk kun je beter naar Salt Lake City vliegen om daar een paar dagen in de bibliotheek van de mormonen onder te duiken dan in Vlaanderen elke zaterdag van gemeente naar gemeente te rijden', zegt amateurgenealoog Luc Chalmet. Zelf heeft hij al een paar keer zoekingen gedaan in de gigantische bibliotheek in de Amerikaanse staat Utah, waar meer dan twee miljoen microfilmrollen met genealogische gegevens, 742.000 microfiches, 310.000 boeken en 700 elektronische bronnen worden bewaard. Dagelijks consulteren gemiddeld 1900 mensen de databank die de jongste zeventig jaar werd opgebouwd door de leden van de Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen, beter bekend als de mormonen.

In België begonnen die in 1957 met het filmen van alle gegevens uit de rijks- en gemeentearchieven. De overheid zag daar geen graten in, op voorwaarde dat er telkens een kopie in het Belgische rijksarchief terechtkwam. 'Ondertussen hebben we haast elk Belgisch archief gefilmd', zegt Josy Marien van de Belgische afdeling van de Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen. 'Zoals de privacywet voorschrijft, kopiëren we alleen bronnen die meer dan honderd jaar oud zijn. Dat betekent dat we onze gegevens geregeld moeten bijwerken. Een van onze kerkleden reist de hele wereld af om toestemming te vragen voor het filmen van bepaalde archieven en om contracten af te sluiten. De jongste jaren zijn er bijvoorbeeld heel wat registers in landen uit het voormalige Oostblok vrijgegeven.'

Waarom investeert uw kerkgemeenschap zoveel energie in die genealogische databank?

JOSY MARIEN: Wij geloven dat familiebanden eeuwig zijn. Zo worden in onze tempels 'eeuwige huwelijken' afgesloten en kinderen voor eeuwig aan hun ouders 'verzegeld'. Onze voorouders hebben echter de kans niet gekregen om in onze kerkgenootschap te worden gedoopt. Die kans willen we hen alsnog geven. Maar voor we hen kunnen dopen en in hun plaats een eeuwig huwelijk afsluiten, moeten we hen natuurlijk eerst identificeren. Vandaar al dat stamboomonderzoek.

De bedoeling is uw voorouders postuum te bekeren?

MARIEN: Zoiets. Maar ze moeten het wel zelf willen. Onze voorouders, die na hun dood in de geestenwereld verder leven, kunnen die 'verbonden', zoals wij dat noemen, aanvaarden of verwerpen. Wij bieden hen een kans, dat is alles.

MORMONEN zoeken hun voorouders om hen postuum te bekeren.

Al die bronnen worden ook ter beschikking gesteld van mensen die geen deel uitmaken van uw Kerk.

MARIEN: Het zou toch jammer zijn als we die gegevens voor onszelf zouden houden? We zien het ook als een vorm van public relations, en als een manier om zelf nieuwe informatie te vergaren. Het komt bijvoorbeeld vaak voor dat een genealoog van buiten ons kerkgenootschap ons uit erkentelijkheid zijn familie-stamboom doorspeelt. We hebben ook een goed contact met de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde, nemen deel aan genealogische ontmoetingsdagen en geven presentaties voor heemkundige kringen en andere organisaties.

Mag iedereen zomaar die enorme databank consulteren?

MARIEN: Eigenlijk wel. Op onze website kan iedereen controleren welke informatie voorhanden is. In onze kerkgebouwen in Gent, Antwerpen, Brugge en Sint-Niklaas zijn er ook centra voor familiegeschiedenis ondergebracht, waar iedereen de microfiches uit de Belgische archieven kan bekijken. Wie buitenlandse voorouders zoekt, kan daar ook microfilms uit andere landen bestellen.

Voor familie en vaderland

EEN PAAR HONDERD VLAMINGEN MOGEN SINDS KORT HUN EIGEN FAMILIEWAPEN VOEREN.

Amateurgenealogen die tijdens hun zoektocht op een familie-wapen stoten, kunnen dat door de Vlaamse Heraldische Raad (VHR) laten erkennen. Tenminste: als ze kunnen bewijzen dat een rechtstreekse voorouder dat wapen meer dan honderd jaar geleden publiek heeft gevoerd. Het moet dus terug te vinden zijn in een beeldhouwwerk, op een grafzerk, als zegel op een document. 'Zulke aanvragen worden heel nauwgezet onderzocht', zegt Patrick van Waterschoot, secretaris van de VHR. 'We willen vermijden dat iemand die daar eigenlijk geen recht op heeft een wapen mag voeren of dat we een wapen erkennen dat al door een andere familie wordt gevoerd. De jongste vier jaar werden amper tien oude wapens erkend.'

Wie na jarenlang zoeken geen enkel wapen heeft kunnen opsporen en geen uitzicht heeft op een adellijke titel, hoeft niet te wanhopigen. Sinds 2002 heeft elke Vlaming het recht om een familiewapen te voeren. Daartoe moet je wel toestemming krijgen van de VHR, die onderzoekt of het ontwerp voldoet aan de wetten van de heraldiek én van de goede smaak. Je kunt er niet zomaar Robbedoes of je lievelingskanarie op laten zetten. 'De raad onderzoekt en bespreekt elke aanvraag en doet eventueel een tegenvoorstel', zegt Van Waterschoot. Totnogtoe heeft de Vlaamse regering aan een kleine honderd Vlamingen een familiewapen verleend die zij en hun nazaten mogen voeren. Dat gebeurt door de overhandiging van een wapenbrief die namens

de Vlaamse regering is ondertekend door de minister-president en de minister van Monumenten en Landschappen. Echt goedkoop is dat niet. Van Waterschoot: 'Er is een kleine financiële drempel ingebouwd. Voor een nieuw wapen bedragen de dossierkosten 500 euro en voor een oud wapen 250 euro. De wapenbrief kost dan nog eens 500 tot 750 euro, maar daarin zit ook het ereloon van de heraldische tekenaar. Wij werken met een aantal geaggregeerde tekenaars waaruit de aanvragers kunnen kiezen.'

Wie dat te duur vindt, kan ook terecht bij het Heraldisch College, een afdeling van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde (VVF). Daar hebben ze in de loop der jaren ongeveer driehonderd nieuwe familiewapens geregistreerd. 'Bij ons kost dat de helft minder', zegt voorzitter Edgard Seynaeve. 'Dat komt vooral omdat wij de mensen niet dwingen om hun wapen door bepaalde artiesten te laten maken. Wel bewaakt het Heraldisch College de kwaliteit van de wapens en publiceren we elk nieuw wapen in ons tijdschrift De Vlaamse Stam om het publiek te maken.' Maar officieel erkend is het niet en in plaats van de Vlaamse minister-president is het de voorzitter van het Heraldische College die er zijn handtekening onder zet. Seynaeve heeft zelf ook een familiewapen. 'Alle leden van mijn familietak, al mijn verwanten mogen het voeren', zegt hij. 'Dat wapen is het symbool van mijn familie. Het is iets om trots op te zijn.'

Hugo Claus

Daniël Claus, de oudst bekende rechtstreekse voorvader van de Vlaamse schrijver Hugo Claus, leefde rond 1420. De verste voorvader in rechte lijn van wie we de geboortedatum en -plaats kennen, is Arnoldus Claus.

Hugo Claus (° Brugge, 1929), schrijver

Joseph Claus (° Torhout, 1906), drukker

Maurits Claus (° Poperinge, 1878)

Eugenius Claus (° Dentergem, 1852)

Petrus Claus (° Dentergem, 1813)

Petrus Josephus Claus (° Dentergem, 1764)

Petrus Claus (° Dentergem, 1735)

Judocus Claus (Markegem, 1699)

Arnoldus Claus (Markegem, 1661)

BRON: J. CALUWAERTS

stoten in een land waar ze niet mee vertrouwd zijn. Een voorouder gevonden in Schotland maar geen tijd voor een trip naar het archief van Glasgow? Geen nood, een tiental Schotse genealogen staat voor u klaar. In Vlaanderen is die job minder populair. 'Ik heb maar een paar collega's', zegt Jan Caluwaerts, die het vak heeft geleerd door vijftien jaar lang aan zijn eigen stamboom te werken. 'Ik krijg heel uiteenlopende klanten over de vloer. Soms zijn het mensen die jarenlang aan hun familiegeschiedenis hebben gewerkt en plots helemaal zijn vastgelopen. Zij komen bij mij zoals ze bij een dokter op consult zouden gaan. Ik probeer hen dan nieuwe sporen aan te reiken waardoor ze weer verder kunnen. Anderen boeken me jaarlijks een paar weken om aan hun stamboom te werken. Een paar keer per jaar bestelt iemand zelfs zijn volledige kwartierstaat, en dat betekent voor mij natuurlijk wekenlang werk.' Caluwaerts werkt ook voor Frans en Nederlanders, en in mindere mate voor Duitsers en Amerikanen die op Belgische voorouders stuiten en ertegenop zien om helemaal naar België te reizen. Amerikanen zijn geëerde cliënten voor veel Europese beroepsgenealogen, omdat ze vaak heel wat dollars veilen hebben voor hun familiegeschiedenis 'from the old continent'.

'Op elk familiefeest vertelde wel iemand dat onze naam in Vlaanderen was geïntroduceerd door een soldaat van Napoleon. Mijn vader wou dat uitzoeken, en begon daarom eind jaren zeventig aan de stamboom van de Chalmets. Uiteindelijk kwam hij uit bij een soldaat die al in 1796 met het Franse bezettingsleger in Sint-Kruis-Winkel belandde en er binnen het jaar een gezin stichtte. Durand Chalmet heette hij.'

LUC CHALMET, BEDRIJFSCONSULENT.

'Ah, die beruchte soldaat van Napoleon', lacht Caluwaerts. 'Het is ongelooflijk hoeveel families geloven dat hun Franse naam zo ons land is binnengekomen. Vaak is het zo'n intrigerende legende, over een oorlogsheld of een goudschat, die mensen ertoe aanzet in hun familiegeschiedenis te gaan graven.' Wie aan een genealogisch onderzoek begint, wil in de eerste plaats zijn roots kennen. Speelt hij zo virtuoos gitaar omdat hij afstamt van een middeleeuwse troubadour? Hebben haar felblauwe ogen ►

De chromosomen van de Cassimons

DNA-ONDERZOEK KAN UITSLUITSEL GEVEN OVER UW VERSTE VOORoudERS.

Zijn de Cassimans verwanten van de Cassimons? De familie van Jean-Jacques Cassiman van het Centrum voor Menselijke Erfelijkheid van de KU Leuven raakte er maar geen wijs uit. Dus besloot de geneticus het DNA van een hele reeks Cassimans en Cassimons met elkaar te vergelijken. 'Ondanks intensief stamboomonderzoek bleef het onduidelijk of de naam Cassimon het resultaat was van een schrijffout of een heel andere familie toebehoorde', zegt hij. 'Op basis van DNA-onderzoek heb ik kunnen aantonen dat we wel degelijk met elkaar verwant zijn.' Omdat familienamen in de meeste gevallen in mannelijke lijn worden doorgegeven, onderzocht Cassiman het Y-chromosoom van zijn vermeende verwanten, dat van vader op zoon wordt doorgegeven. Als de Cassimans en de Cassimons van dezelfde voorvader afstamden, moesten ze dus ook min of meer hetzelfde Y-chromosoom hebben.

Cassiman krijgt af en toe ook andere amateurgenealogen over de vloer die zijn vastgelopen in hun stamboomonderzoek. Op basis van het Y-chromosoom kan hij hen helpen als ze twijfels hebben over hun afstamming in rechte mannelijke lijn en onderzoek van het mitochondriale DNA, dat een moeder aan al haar kinderen doorgeeft, kan uitsluitel geven over de rechte vrouwelijke lijn. Zo'n test kost wel al snel 200 tot 300 euro per persoon.

'Als van die rechte afstammingslijn wordt afgeweken, is het vandaag niet mogelijk om verwantschap aan te tonen waarvoor je te ver in de tijd moet teruggaan. De methode is maar een paar generaties ver bruikbaar', aldus Cassiman. Tenzij je natuurlijk over origineel DNA-materiaal van je stamvader of stammoeder zou beschikken. Een zakje met haartjes bijvoorbeeld, dat de tijd goed heeft doorstaan. Maar meestal is de enige manier om daaraan

te komen het opgraven van de stoffelijke resten, en daar passen zelfs de vurigste genealogen voor.

Wie geïnteresseerd is in zijn vroegste voorouders kan zijn DNA ook laten testen door de onderzoekers van het Genographic Project, een samenwerkingsverband van National Geographic Society en IBM. Aan de hand van wangschrapsel van mensen uit de hele wereld hopen ze de migratiegeschiedenis van de mens in kaart te brengen. Dat de homo sapiens oorspronkelijk uit Afrika komt en dat de eerste reizigers van onze soort dat continent ongeveer 60.000 jaar geleden hebben verlaten, wist de genetica al. Maar welke route ze gevolgd hebben, is nog niet duidelijk. Wel staat vast dat die vroege mensen in elk van ons genetische sporen hebben nagelaten in het mannelijke Y-chromosoom en het mitochondriale DNA. Wie wangschrapsel doneert helpt dus niet alleen het wetenschappelijk onderzoek, maar krijgt ook te horen tot welke genotypische groep hij behoort. Een DNA-testkit, die je kunt bestellen via de site van de National Geographic Society, kost wel 99,95 dollar (ongeveer 83 euro), exclusief de aanzienlijke verzendingskosten. Een soortgelijke service werd jaren geleden al door de Britse professor Brian Sykes opgezet met Oxford Ancestors, een bijhuis van de universiteit van Oxford dat zich met DNA-analyse bezighoudt. In zijn spraakmakende boek *De zeven dochters van Eva* (2001) zette Sykes uiteen hoe alle huidige Europeanen afstamen van zeven vrouwen. Wie zijn mitochondriale DNA laat onderzoeken, krijgt dan ook te horen van welke oermoeder hij afstamt. Ondertussen heeft Oxford Ancestors zijn aanbod uitgebreid: ook vermeende verwanten kunnen er terecht voor genealogisch DNA-onderzoek.

► en bijna rode haren iets te maken met een Keltische betovergrootmoeder? 'In de moderne samenleving wordt onze nieuwsgierigheid naar waar we vandaan komen vaak verdrongen', zegt Matthias Storme. 'Maar ons bloed kruipt waar het niet gaan kan, en onze afstamming blijkt veel belangrijker te zijn dan we vaak denken.' Meestal beseffen mensen dat pas als ze de dertig voorbij zijn. Ze hebben een paar peuters rondrentelen, ze moeten al eens naar de begrafenis van een vage tante, hun eigen ouders zijn niet meer zo onvermoeibaar als vroeger, en bij henzelf ruikt het grijze haar op. 'Op die leeftijd beginnen veel mensen over erfelijkheid na te denken en worden ze nieuwsgierig naar wat ze met hun voorouders en verre verwanten gemeen hebben', zegt Daniël Lambrecht, genealoog en emeritus hoogleraar Geschiedenis. 'Daardoor beginnen ze vaak te laat aan hun stamboom, als de verwanten die alles over hun familie kunnen vertellen er al niet meer zijn.'

Hoewel het donkerbruine *Blut und Boden*-randje al decennialang uit de genealogie is verdwenen en haast niemand nog uit overtuigd nationalisme in zijn stamboom wroet, zijn veel genealogen stiekem bijzonder geïnteresseerd in de samenstelling

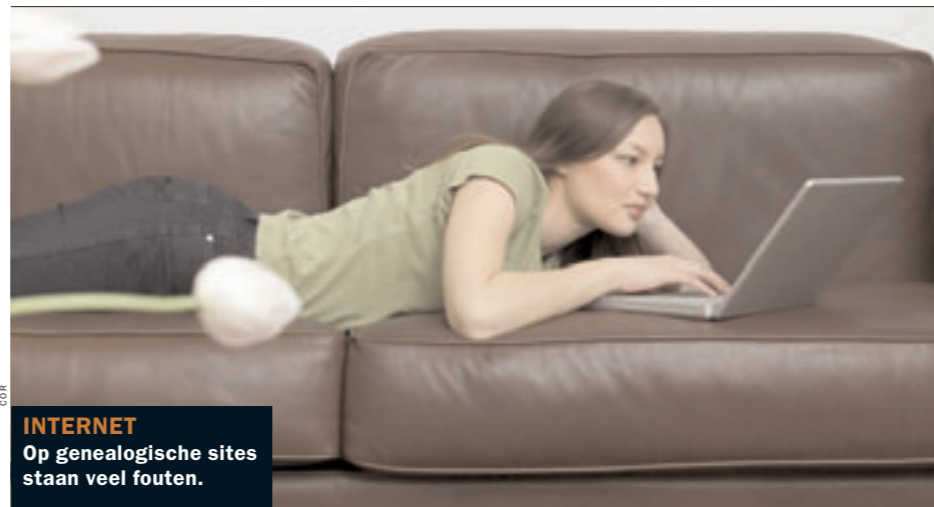
van hun bloed. Stroomt er een achtste blauw bloed door hun aderen? Zijn ze raszuivere Vlamingen of reed een verre grootmoeder een scheve schaats met een aangeschoten Spanjaard of Oostenrijker? 'Zonder een gezonde dosis nieuwsgierigheid kun je het niet opbrengen om aan zo'n levenswerk te beginnen', zegt Edgard Seynaeve. 'Je moet echt een drang voelen om je afkomst te kennen, om je eigen geschiedenis te onderzoeken. Want wie een kwartierstaat of een stamboom maakt, schrijft een nieuwe geschiedenis. Helemaal anders dan wat we op school hebben geleerd. Ik zie genealogie als een achterpoort om de Grote Geschiedenis binnen te stappen.' Maar is genealogie ook echt wetenschappelijk onderzoek? Tegenwoordig lijken professionele historici in elk geval niet meer zo neer te kijken op disciplines als heemkunde en genealogie. 'Logisch', zegt Deneckere. 'De jongste decennia hebben historici steeds meer aandacht gekregen voor de zogenaamde microgeschiedenis: de geschiedenis van de gewone man en vrouw, van het gewone leven.' Toch staat Deneckere haar studenten niet toe om een scriptie te schrijven over hun eigen familiegeschiedenis. 'Puur genealogisch werk, met alleen maar data, is geen

wetenschappelijk onderzoek. Dat is vooral een nuttige vrijetijdsbesteding', zegt ze. 'Genealogen zijn ongelooflijk geïnteresseerd in details, in los zand. Zulke details kunnen wel een plaats hebben in een historisch onderzoek, maar dan moeten ze binnen een groter verhaal passen.'

'Het is ronduit ontroerend als je plots voor een huis staat waar een voorvader heeft gewoond, van waar hij elke dag naar zijn werk vertrok. Die plekken zoek ik echt op. Nog mooier is het als je een afbeelding in handen krijgt van een verre voorouder. Dan zoek je onwillekeurig naar gelijkenissen.'

DANIËL LAMBRECHT,
HISTORICUS.

Na een jaar of tien hebben veel genealogen behoefte om al hun verwanten samen te zien. Ze zijn dan al ver in de tijd teruggedaan, hebben er in eigen beheer zelfs een boekje over uitgegeven en zijn alle nako- ►

INTERNET
Op genealogische sites
staan veel fouten.

► melingen van hun stamouders gaan opzoeken. Tijd voor de apotheose: een grote familiereünie. De parochiezaal wordt afgehuurd, elke familietak krijgt pochetjes in een andere kleur en een *kozijn* uit de Oostkantons haalt zijn trekzak boven. 'Sinds 1981 organiseren we om de vijf jaar een Chalmet-reünie', zegt Luc Chalmet. 'Meestal komen er 200 tot 250 Chalmets op af. Dit keer zullen alle familietakken op voorhand een dvd toegestuurd krijgen waarop de historische figuur Durand Chalmet, onze gemeenschappelijke voorvader, hen een opdracht geeft die ze tijdens de zomermaanden moeten uitwerken. Een beetje zoals het televisieprogramma *Fata Morgana*. Op het feest volgt dan de ontknoping, en daarna wordt er lekker gegeten, een beetje gedanst en veel gebabbeld over de familie.' Niet iedereen zit op zo'n ultiem familiefeest te wachten. 'Door mijn stam-

boomonderzoek ben ik wel met verwanten die ik nog niet kende in contact gekomen', zegt amateurgenealoog Hugo Harth, 'maar dan vooral om informatie uit te wisselen. Zo'n grote reünie is niets voor mij. Veel mensen die zo iets wel hebben georganiseerd, blijken achteraf trouwens met een kater te zitten en beginnen er geen tweede keer aan.' Omdat ze niets met hun verre neven en nichten gemeen blijken te hebben, omdat het ontzettend veel werk vergt en omdat ze toch niet goed kunnen doen voor iedereen. 'De ondankbaarheid!' zegt een amateurgenealoog. 'Twee keer heb ik zo'n feest georganiseerd en twee keer heb ik er spijt van gehad. *Zágen* dat de koteletten te taai waren, dat de muziek op niets trok, dat het te duur was, dat ze te ver moesten rijden. Na twee keer dacht ik: ik stop ermee, want ik heb al last genoeg met mijn échte familie.' 📺

KNACK.BE Om in uw eigen familiegeschiedenis te neuzen, hoeft u niet eens de deur uit. Via www.knack.be vindt u zo een handvol voorouders en verre verwanten. Links leiden u naar een site waar al uw naamgenoten op een kaart van België worden aangeduid, naar uitgeweken voorouders op de passagierslijsten van Ellis Island of de wereldwijde genealogische databank van de mormonen. U wilt nog verder teruggaan en uitzoeken wie uw oermoeder is? Onze site leidt u naar genealogische DNA-onderzoeksgroepen als Oxford Ancestors en The Genographic Project, waar u online een DNA-testkit kunt bestellen.

Panamarenko

De voorvaders in rechte mannelijke lijn van de Antwerpse kunstenaar Panamarenko.

Henri 'Panamarenko' Van Herwegen (°Antwerpen, 1940), kunstenaar

Henricus Franciscus Van Herwegen (° Borgerhout, 1906), elektricien

Idesbaldus Felix Van Herwegen (°Antwerpen, 1854)

Franciscus Van Herwegen (° Wilmarsdonk, 1814), koehouder.

Judocus VAN Herwegen (° Oosterweel, 1773)

Mathias Van Her(re)wegen (° Berendrecht, 1736)

Petrus Van Herreweg(h)en (° ca. 1700)

BRON: J. CALUWAERTS

1/4 B pub.